

HET WESTEN – SPEELTUINVERENIGING

Dit jaar 2015, op 10 juni, was het 90 jaar geleden dat speeltuinvereniging 'Het Westen' werd opgericht. In een tijd waarin kinderen zoveel verschillende mogelijkheden hebben om zich te vermaken, is het haast niet meer voor te stellen, in wat voor wereld het nodig bleek te zijn een speeltuinvereniging op te richten.

'Niet de jeugd is misdadig, maar de samenleving want zij ontnemt de jeugd alle gelegenheid tot spelen, tot goede lichamelijke ontwikkeling.

Geef de jeugd gelegenheid zich lichamelijk te ontwikkelen en dit te doen samengaan met haar geestelijke ontwikkeling, en 't zal de jeugd verheffen.' U.J. Klaren 1899.

Dit zijn de woorden van Uilke Klaren, voorvechter van de speeltuin en oprichter van de eerste speeltuin in de Czaar Peterstraat in Amsterdam. In de grote volksbuurten woonde men met veel mensen op kleine ruimtes en de straat was geen geschikte plek om te spelen. Bovendien vond Klaren het onterecht dat de 'criminaliteit' van de straatjeugd toegeschreven werd aan het feit dat ze uit een arbeidersmilieu kwamen. Met behulp van mensen uit het onderwijs en buurtgenoten werd de eerste speeltuin gerealiseerd. Daarna ging het snel en werden er door de inzet van vele handen, in elke stad speeltuinen geopend.

Ook in Zaandam werden de handen in één geslagen en werden diverse speeltuinverenigingen opgericht, maar de eerste was toch zeker Het Westen dat opgericht werd in 1925. Een andere vroege was Het Havenkwartier in 1929.

Op zolder van het clubgebouw aan de Hogendijk werd een foto van het bestuur gevonden. Zittend, v.l.n.r. Mw. Goezinne, dhr. J. de Ruijter, dhr. Bunsma, dhr. S. Groeneschei, dhr. A. Klut, voorzitter, dhr. J. Ekel, dhr. Coghee, dhr. H. Wijngaard, mw. Schoenmaker. Daarachter de leiders en leidster.

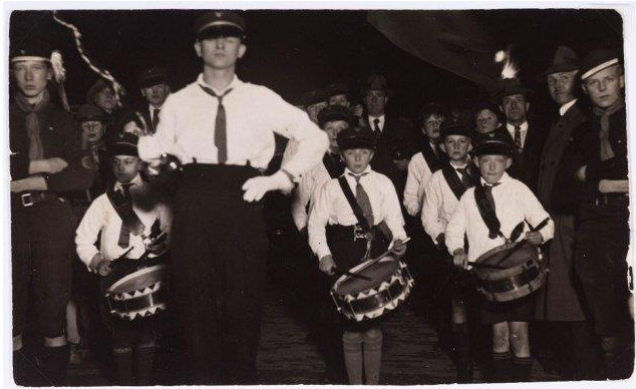
De speeltuin van Het Westen kwam te liggen op een terrein aan de Zeemanstraat achter de Vondelschool. Van het gymnastieklokaal van de school kon door Het Westen gebruik worden gemaakt. In april 1927 berichtte De Zaanlander over een tentoonstelling van *“verschillende voorwerpen vervaardigd door de jeugd op de cursussen der vereeniging die dezen winter zijn gehouden, voor belangstellenden ter bezichtiging zijn gesteld”*.

De journalist noemt de verschillende cursussen zoals dameshandwerk, timmerwerk, maar ook koperdrijfwerk en pentekenen. Op de foto twee wethouders de heren Fermie en Havinga met in het midden de voorzitter de heer Klut. De tentoonstelling werd gehouden in het gymnastieklokaal van de Vondelschool aan de Zeemanstraat, in welke straat Het Westen haar speeltuin had.

Wethouder Havinga prees allen die de kinderen van de straat houden waar zoveel verleiding loert en prees een ieder die z'n rust opofferde om dit doel te bereiken.

Na de oorlog werd het werk voortgezet door een volgende generatie van vrijwilligers. De contributie van 0,50 p/maand voor de leden moest huis aan huis door verschillende lopers worden opgehaald. Bij armlastige gezinnen gaf dat wel eens moeilijkheden.

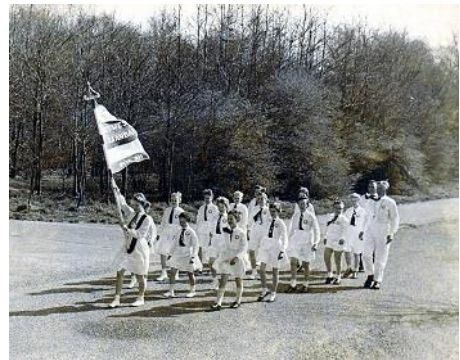
De Trommelclub uit het oprichtingsjaar 1925

De activiteiten werden in de loop der jaren uitgebreid met een mondharmonicaclub, een wandelclub, voorstellingen van kinderoperettes, majorettes en het vertonen van films voor de jeugd. Voor de operettes en de majorettes werden de decors en kostuums in eigen beheer ontworpen en gemaakt. De uitvoering werd gehouden in 'Ons Huis' aan de Gedempte Gracht.

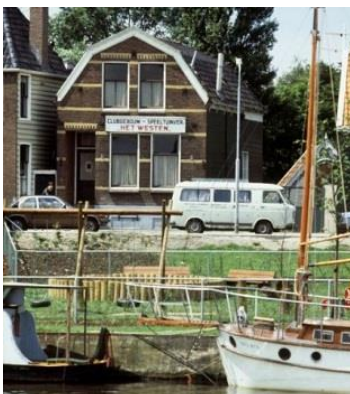
De foto van de wandelclub is gemaakt in 1959.

Met speciale dagen zoals Koninginnedag en Luilak waren er activiteiten. Met luilak organiseerde men op de Hogendijk korriedstrijden. Ook waren er jaarlijkse dagjes uit. Soms naar het Franse kamp nabij Hilversum, dan weer naar de bossen rond Castricum.

De speeltuin aan de Zeemanstraat moest begin jaren '70 worden opgegeven en het heeft tot 1980 geduurd voor Het Westen weer een speeltuin had, nu tegenover het clubgebouw aan de Hogendijk.

Bij het 50-jarig jubileum, in 1975, kon wethouder Van Dam namens de gemeente een subsidie overhandigen voor het opknappen van het gebouw aan de Hogendijk. Van de oudvoorzitter dhr. J. Koene kreeg de vereniging een bandrecorder met luidsprekers. Deze bandrecorder die bedoeld was voor de muziek op de jongerensoos is op mysterieuze wijze verdwenen.

Nog steeds zijn er activiteiten, maar het wordt wel steeds minder. Op vrijdagavond is er een druk bezochte handwerkclub waar kinderen, soms met hulp van vaders en moeders en het echtpaar Kwast, druk bezig zijn met het zagen en timmeren van verschillende zaken van een simpel vogelhuisje tot aan een grote kermiscarrousel. Dan zijn er nog knutsel- en handwerkclubjes op verschillende ochtenden.

Hoewel het steeds moeilijker wordt om de jeugd te bereiken zetten de vrijwilligers zich nog immer met hart en ziel in voor de jeugd zoals het 90 jaar geleden ook begon. Of het 100-jarig jubileum zal worden gehaald ligt in de toekomst.

Foto's: Archief Het Westen, Gemeente Archief Zaanstad, Onderwijsmuseum.